

S. Harbaceviča
18.12.17.

Tieslietu padomei

Par tiesu varas pienākumu rīkoties
reputācijas krīzes gadījumā

Tieslietu padome ir tiesu sistēmas vadošā institūcija, kuras kompetencē likumdevējs pakāpeniski nodod arvien plašāku jautājumu loku saistībā ar tiesu sistēmas pārvaldību, attīstību un tiesnešu karjeras jautājumiem. Tāpēc vēršamies Tieslietu padomē saistībā ar plašsaziņas līdzekļos – žurnālā “IR”, sabiedriskās televīzijas raidījumā “Tieša runa”, TV3 raidījumā “Nekā personīga” – izskanējušo žurnālistu pētījumu saistībā ar konkrētu tiesnešu izskatītajām maksātnespējas lietām.

Minētais pētījums ir balstīts uz konkrētu faktu analīzi, atklājot tiesnešu iespējamu profesionalitātes trūkumu, izskatot maksātnespējas lietas, un no neiesaistītas personas skatupunkta raugoties neizprotamus tiesnešu lēmumus. Žurnālistu izpētīto faktu analīzes rezultātā izdarītie secinājumi ir ārkārtīgi satraucoši tiesu varai kopumā. Minētā situācija ir radījusi tiesu varas reputācijas krīzi, kas vairo arvien lielāku neuzticību tiesu varai un līdz ar to valstij kopumā. Šādā situācijā tiesneši nevar būt pasīvi vērotāji. Pašas tiesu varas uzdevums būtu iedziļināties situācijā un dot tai atbilstošu vērtējumu, turklāt skaidrība par pārmētumu pamatotību nepieciešama ne tikai sabiedrībai, bet arī pašiem tiesnešiem.

Lai arī tiesnesis ir neatkarīgs savu pienākumu izpildē, pamatotu šaubu gadījumā tiesneša darbs ir pārbaudāms. Konkrētajā gadījumā plašsaziņas līdzekļu izdarītie secinājumi, kas (kā pirmšķietami secināms) ir balstīti objektīvos apstākļos, rada pamatotas šaubas par atsevišķu kolēģu profesionalitāti savu pienākumu izpildē. Radītās šaubas skar profesionalitāti ne tikai no tiesību pārzināšanas viedokļa, bet visplašākajā nozīmē – vai tiesnesis bijis neatkarīgs un objektīvs. Tiesu varas interesēs ir pārbaudīt faktus un tos atbilstoši novērtēt. Pretējā gadījumā gan sabiedrībā, gan pašā tiesu varā uzdotie jautājumi paliks neatbildēti. Šādas sekas, kā jau teikts, negatīvi ietekmē ne tikai konkrēto tiesnešu, bet visas tiesu varas reputāciju kopumā.

Objektīva izpēte un skaidrojums tieši no tiesu sistēmas puses šajā gadījumā būtu arī nepieciešams, lai kļiedētu šaubas par pašas tiesu varas nevēlēšanos un nespēju rast risinājumus šādos reputācijas krīzes gadījumos. Apstāklim, ka ir iestājies disciplinārbildības noilgums, nav nozīmes, jo šajā gadījumā būtu svarīgi saprast, vai veids, kādā ir izskatītas konkrētās lietas, pamatoti rada šaubas par tiesneša darba kvalitāti, neatkarību un objektivitāti.

Izveidojusies situācija parāda arī to, ka pašlaik tiesu sistēmā nav efektīva mehānisma, ar kura palīdzību pati tiesu sistēma laikus identificētu un reaģētu uz informāciju par būtiskām problēmām tiesu darbā un dažādiem tiesu sistēmas reputācijas apdraudējumiem.

Līdz ar to aicinām sistēmiski padomāt par iespējām, kā uzlabot tiesu sistēmas spēju efektīvāk reaģēt uz tiesnešu pieļautām būtiskām kļūdām un pārkāpumiem un veikt preventīvus pasākumus, lai tos novērstu.

Ievērojot minēto, ierosinām **Tieslietu padomei:**

- 1) izveidot komisiju (darba grupu), tajā iekļaujot tiesnešus no Augstākās tiesas un apgabaltiesas, kas specializējušies maksātnespējas lietās, kā arī uzaicināt piedalīties komisijas (darba grupas) darbā tiesībzinātniekus;
- 2) uzdot komisijai izpētīt attiecīgās maksātnespējas lietas un sniegt atzinumu par tām Tieslietu padomei (piemēram, kādi ir bijuši iemesli kļūdainu nolēmumu pieņemšanai gadījumos, kad vēlāk iesniegti protesti, proti, vai iemesls ir nepilnības tiesiskajā regulējumā, neskaidra tiesu prakse vai konkrēto tiesnešu neprofesionalitāte? Vai šie cēloņi šobrīd ir novērsti? Vai ir atrisināts jautājums par “ceļojošajiem” uzņēmumiem? Vai gadījumos, kad iepriekš citi tiesneši bija pieņēmuši personai nelabvēlīgu nolēmumu, bet vēlāk plašsaziņas līdzekļos minētais tiesnesis pieņēma labvēlīgu, šim tiesnesim bija iespēja konstatēt to, ka iepriekš pieņemti nelabvēlīgi nolēmumi? Vai šo nolēmumu pamatojumā ir argumenti, kāpēc pieņemts atšķirīgs nolēmums? Vai ir iespējams uzlabot tiesisko regulējumu vai darbojošos mehānismu, lai neveidojas situācija, kad īsā laikā par vienu un to pašu jautājumu tiek pieņemti pretēji nolēmumi? Vai Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas rīcībā nonāca informācija, ka par konkrēto tiesnešu nolēmumiem ir iesniegti protesti (it īpaši par gadījumiem, kad ir bijis vairāk kā viens protests), kas tika apmierināti. Ja nenonāca, kādi uzlabojumi veicami, lai Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija saņemtu šādu informāciju? Ja šī informācija bija Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas rīcībā, vai un kā tā tika ņemta vērā, veicot tiesneša novērtēšanu un līdz ar to, vai nav nepieciešami kādi uzlabojumi Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas darbā?);

3) izvērtēt nepieciešamību un iespējas uzlabot mehānismus, ar kuru palīdzību efektīvi identificēt un risināt būtiskas problēmas lietu izskatīšanā un sniegt sabiedrībai atbildi krīzes situācijās, kad tiek apšaubīta tiesu varas profesionalitāte.

Tiesneši:

V. Krūmiņa

 V. Karoste

 A. Jūliņš

I. VIŠKERE

 A. Kovalčenko

 Dr. Amerikā

 A. Sliņa

 J. Saule

J. Saule

 R. Viduša

 A. Branta

A. Ruberga

 A. Freibergs

A. Freibergs

 D. Mita

D. Mita

 A. Blazova

A. Blazova

14.12.2017.